ЩЕ ТІЛЬКИ 7 ДНІВ ДО ВІДКРИТТЯ ПАМ'ЯТНИКА ТАРАСОВІ ШЕВЧЕНКОВІ У ВАШИНҐТОНІ 27-ГО ЧЕРВНЯ 1964. НЕ ЗАБУДЬТЕ СПОМ'ЯНУТИ!

І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь . . .
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N.J. 07303
HEnderson 4-0237
HEnderson 4-0807
УНСоюз: HEnderson 5-8740
— Тел. з Ню Йорку: —
BArcly 7-4125
УНСоюз: BArcly 7-5337

РІК LXXI. Ч. 116. TWO SECTIONS (SECTION 1) ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 20-го ЧЕРВНЯ 1964 No. 116. VOL. LXXI.

СЕНАТ УХВАЛЮЄ ЗАКОН ПРО ГРОМАДЯНСЬКІ ПРАВА

Вашингтон. — Сенат мав в п'ятницю 19-го червня десь коло 3-ої години по полудні голосувати в справі компромісового законопроєкту про оборону громадянських прав. Немає найменшого сумніву, що Сенат ухвалить цей проєкт, бо два дні вчасніше, це значить 17-го червня більшістю 76-ох до 18-ох устійнено текст компромісового законопроєкту, в якому вже не можна робити жадних змін. Згідно із забороною дальшої обструкції, яку прийнято 10-го червня, кожний сенатор має ще право говорити в справі цього проєкту тільки одну годину. Південні сенатори мають ще невикористаних кілька годин, і тому після їхніх заяв має початися голосування. В четвер 18-го червня південні демократи опозиціоністи до закону виголошували промови, в яких вказували на „страшні" наслідки ухваленого закону, а представники більшости вказували на те, що цей закон треба було вже давно ухвалити, і одночасно закликали стейтові та міські уряди до того, щоб чесно здійснювали ухвалений закон, який має бути одним із найважливіших засобів до розв'язання расового питання в цій країні. Сенат змінив дещо той проєкт, що його ухвалила ще 10-го лютого Палата Репрезентантів. Змінений текст законопроєкту є ділом провідника республіканської меншости в Сенаті, сенатора Еверетта МекКінлі Дірксена, але він не змінив урядового проєкту суттєво, бо весь час співпрацював із Департаментом Справедливости. Провідник опозиції сенатор Ричард Расселл із Джорджії заявив, що проєкт сенатора Дірксена „гірший" від урядового проєкту. З Дірксеном тісно співпрацювали в Сенаті провідник демократичної більшости сенатор Майк Менсфілд та його заступник сенатор Гюберт Г. Гомфрі, а також сенатор республіканець Томас Г. Кухел із Каліфорнії. Головні пункти нового закону є ось такі: 1) Заборонена є расова дискримінація у всіх публічних і громадських приміщеннях. 2) Не сміє бути расова обмеженість в користуванні публічними засобами (парками, грищами і т. п.). 3) При приниманні на працю не вільно буде керуватися расовим упередженням. 4) Те саме відноситься і до членства в робітничих спілках та до всіх програм, які користають із федеральної допомоги. 5) Закон дає головному прокураторові повновласті в справі приспішення скасування расової сеґреґації в школах та в справі того, щоб негритянське населення не було обмежене у виконуванні своїх громадянських прав під час виборів. Під час змінювання проєкту сенатські провідники були в тісному зв'язку з конґресовим проводом, і тому Конґрес без трудноців затвердить той текст, що його ухвалив Сенат. Передбачено, що якби навіть голова Палатної Комісії Правил, конґресмен - демократ із Вірджінії Говард В. Смит,старався притримати цей закон, то він буде ухвалений повним Конґресом до 2 липня і президент Джансон зможе його підписати з повною перемогою в дні 4-го липня цього року .

Космічна програма ЗДА не сміє бути залежна від совєтської — твердить д-р Велш

Толлегома, Теннессі. — Виконний голова Крайової Аеронавтичної і Космічної Ради д-р Едвард С. Велш заявив на пресовій конференції, що космічна програма цієї країни не сміє бути залежною від того, що в справі здобуття космосу робиться в СССР. Д-р Велш твердив, що в Совєтському Союзі здійснюють космічну програму з найбільшим поспіхом. Минулого року Хрущов подав, що він не вишле космонавтів до Місяця, поки не будуть стверджені всі можливості певного лету до Місяця. Европейська преса не зрозуміла добре заяви совєтського диктатора і подала, що СССР припинив здійснювати свою місячну програму. Коли ж та сама преса дістала вірний текст заяви Хрущова, вона соромилася признатися до помилки і не передала вірно цієї заяви. В дійсності СССР зовсім не зменшує своїх зусиль якнайскорше дістатися до Місяця, і не зменшує видатків на лети до Місяця, хоч до цього треба щораз більше грошей. Тому домагається голова Крайової Аеронавтичної і Космічної Ради — д-р Велш, щоб ЗДА не зменшували своїх зусиль для здійснення своїх цілей в ділянці Космічної програми.

Джек Паленс і Нік Адамс запрошені до участи в Ювілейному Шевченківському Бенкеті у Вашинґтоні

Ню Йорк. — З Комітету Пам'ятника Шевченкові інформують, що два видатні фільмові артисти українського роду, Джек Паленс і Нік Адамс, запрошені до участи в урочистостях відкриття пам'ятника Тарасові Шевченкові у Вашинґтоні в суботу 27-го червня цього року, зокрема до виступу під час ювілейного шевченківського бенкету, що відбудеться того ж дня в залі „Арморі" о год. 8:30 ввечері та буде, після самої урочистости відкриття пам'ятника, другою найбільшою кульмінацією цих урочистостей. Вілети на бенкет ще можна замовити в канцелярії Комітету Пам'ятника Шевченкові впродовж найближчих двох днів.

В АМЕРИЦІ

● **Щоденник „Вашинґтон Івнінґ Стар"** оцінює майно президента Джансона та його родини на 9 міл. долярів. На цей маєток складаються: тваринні фарми, радіові стації, банки та уділи в різних підприємствах. Преса зазначує, що цим майном управляла пані Джансон, бо президент весь час був зайнятий працею в Конґресі. Коли президент Джансон обняв урядування в Білому Домі, то весь його маєток перейшов під заряд доручених осіб. Щодо інших президентів, то тепер треба б 20 мільйонів, щоб купити ту землю, яку мав Вашинґтон. Кеннеді мав залишити 10 мільйонів дол., а Гувер мав 6 міл. дол. ще в 1914 році.

● **Найвищий Суд ЗДА** має закінчити цьогорічну сесію в понеділок 22-го червня. Осіння сесія має початися 5-го жовтня.

ВОЛОДИМИР ДЖУС, ФУНДАТОР і ДИРЕКТОР УКРАЇНСЬКОГО ІНСТИТУТУ АМЕРИКИ, ВИДАТНИЙ ВИНАХІДНИК, ПРОМИСЛОВЕЦЬ І МЕЦЕНАТ, ПОМЕР ПІСЛЯ КОРОТКОЇ НЕДУГИ У ВЕСТ АЙСЛІПІ

Вест Айсліп, Лонґ Айленд, Н.Й. — У п'ятницю, 19-го червня 1964-го року біля години 8-ої рано тут у шпиталі Доброго Самаританина, помер після короткої і важкої недуги видатний український громадянин-меценат, фундатор і директор Українського Інституту Америки, славний винахідник і промисловець бл. п. Володимир Джус.

Володимир Джус народився 5-го січня 1895-го року в селі Черниxівці, Збаразького повіту в Західній Україні. Перед першою світовою війною, в 1913-му році, він молодим юнаком приїхав до Америки та зазнав усілякої долі й недолі іміґранта. Але, здобувши технічно - інженерську освіту, винайшов прикліплювач, що сьогодні відомий як „Джус фастенер" та належить до найпопулярніших в індустрії, зокрема летунській та автомобільній. В 1933-му році Володимир Джус заснував свою першу фабрику у Вест Айсліп, яка опісля швидко поширювалася та має сьогодні свої відділи в Англії і Франції. Між іншим, директором „фабрики Джуса" в Англії був також уже покійний гетьманич інж. Данило Скоропадський. За винаходом одного прикріплювача слідували інші й сьогодні їх є велика серія, всі забезпечені американськими і міжнародними патентами. Винаходи і їх продукція розвивалися швидкими темпами та виросли у велике, мульті - мільйонове підприємство, відоме в Америці та в світі, як і відомий його основоположник, сл. п. Володимир Джус, що був дійсним членом багатьох американських і міжнародних професійних і промислових організацій, в цьому дійсним членом Інституту Авіяційних Наук, Ліґи Летунських Сил, Т-ва Автомобільних Промисловців, Крайової Асоціяції Промисловців та багатьох інших.

Покійний Володимир Джус був активним членом своєї української громади та її найбільшим меценатом. Він був фундатором прекрасного Українського Інституту Америки з його віллею при 79 вулиці і 5-ій евеню, він постійно оплачував два шпитальні ліжка для потребуючих, з чого користали переважно українці. Його пожертви на різні тільки українські гуманітарні і виховні цілі за останні роки переходять суму півмільйона долярів. Був справжнім меценатом у найповнішому розумінні того слова. Покійний осиротив дружину Іванну, одруженого сина Теодора, що був його найближчим співробітником і дорадником, двоє внуків, братів і сестер. Смерть цього найвидатнішого українського винахідника і промисловця в Америці, великого мецената і громадянина — це незаступна втрата не тільки для його Родини, але й для Української Громади та велика втрата для країни. Час і місце похоронів у цій хвилині ще не відомі. Сл. п. Володимира Джуса супроводитиме в останню дорогу великий і щирий жаль його Родини та багатьох його приятелів і знайомих, як і всієї нашої великої громади, яка зазнала від Покійного багато добродійства. Вічна Йому Пам'ять!

Покійний жив у своїй резиденції: — William Dzus, 240 Secatoque Lane, West Islip, L. I., N.Y.

Сл. п. Володимир Джус

Заклик Головного Екзекутивного Комітету УНСоюзу у справі участи в урочистостях відкриття пам'ятника Тарасові Шевченкові у Вашинґтоні

Союзівці!

На мальовничій площі у столиці вільної землі Вашинґтона вже стоїть на ґранітному постументі, возвеличений у бронзі, геніяльний син українського народу і патрон нашого УНСоюзу — Тарас Шевченко. Він чекає. Чекає багатотисячної маси своїх дітей, яких воскресив пророчим словом, давши усьому українському народові та іншим поневоленим народам святу ідею відновлення волі і незалежности. І так само чекає на далеких Рідних Землях наш народ. Вони очікують від нас могутньої маніфестації, показу української сили волі, нашої заяви й урочистої обіцянки перед безсмертною тінню Кобзаря — йти за його думками, як за крилатим прапором, змагатися за те, щоб на оновленій землі України не було врага - супостата.

27-го червня ми всі — українці, американці українського роду, українці й канадійці українського роду, — всі члени великої родини Українського Народного Союзу станемо перед бронзовим пам'ятником чести й сумління України, перед нашим Патроном Тарасом Шевченком. Той могутній пам'ятник є також пам'ятником працьовитим рукам, що склали на його будову гроші, пам'ятником - символом того, що „не вмирає душа наша!" Велетенський національно - християнський зміст закладено в пам'ятник Тарасові Шевченкові у Вашинґтоні. Тому, розуміючи той зміст, ми всі масово прибудемо в столицю ЗДА, щоб продефілювати перед Кобзарем України. А на заключному Шевченківському Бенкеті в „Арморі" 27-го червня увечері — ми подякуємо американському народові й урядові країни нашого життя за увагу до поневолених народів, до України, до її проблем, і за дозвіл на встановлення пам'ятника Тарасові Шевченкові там, де неподалік летить у небеса могутній обеліск Юрієві Вашинґтонові — батькові американської нації.

Згідно з резолюцією Головного Уряду УНСоюзу, схваленою на його річних нарадах в травні цього року, закликаємо Вас до масової участи в цих історичних Шевченкових урочистостях у Вашинґтоні в суботу 27-го червня ц. р.

ГОЛОВНИЙ ЕКЗЕКУТИВНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ

Йосип Лисогір — головний предсідник

Анна Герман, заступниця гол. предсідника

Степан Куропась, Заст. гол. предсідника

Роман Слободян, головний касир

Ярослав Падох, головний секретар

Шевченківські телевізійні програми будуть показані у Вашинґтоні

Вашинґтон. — 20 і 27 червня у Вашинґтоні, о год. 9:30 вечора, через 14-й канал телевізії будуть передані дві телевізійні Шевченківські програми, продукції Романа Мариновича. У першій програмі глядачі, між іншим, побачать уривки з фільмів „Лілея", „Назар Стодоля", виступ Капелі Бандуристів під диригуванням І. Задорожного; друга програма буде присвячена перебігові церемонії відкриття пам'ятника Тарасові Шевченкові. Обидві програми не матимуть жадних комерційних оголошень.

Американським летунам заборонено діяти проти партизанів в Конґо

Леопольдвіль.— Американські чинники; які спершу заперечували вісткам, наче б у воєнних виправах проти повстанців у східній частині Конґа брали участь американські пільоти, після того признали, що це була правда. Американський Уряд передав був конґолійському урядові кілька (докладного числа не сказано) вишкільних машин „Т—28", які перемінено й на бомбовики, що їх Конґо не мало. Пільоти, що обслуговували ті літаки, були цивільними американськ-ими летунами, які поступили на службу в Конґо. Ближчих умовин, призвищ тих летунів і т.п. — не виявлено, але з американського боку заявлено, що американські громадяни летуни дістануть сувору пересторогу виконувати в будь-якому характері воєнні місії проти партизанів в Конґо, хоч Америка підтримує режим Сиріля Адулі і є проти повстанців з племени Бафулеро.

Маси українців готуються до виїзду у Вашинґтон на відкриття пам'ятника Кобзареві

Ню Йорк. — Голова Об'єднаного Комітету Організацій Ню Йорку і організаційний референт УККА, мґр. Іван Базарко, повернувся з черговоі поїздки, пов'язаної з підготовою до відкриття пам'ятника Т. Шевченкові у Вашинґтоні. Мґр. І. Базарко конферував з працівниками місцевих КПШ та відділів УККА. Він інформує, що лише із стейту Коннектикат вибираються до Вашинґтону коло 2.000 українців, у тому числі з самого Гартфорду до 300 осіб. Три малі місцевості із стейту Ню Йорк — Когоєс, Вотервліт і Трой — зразково організували справу групової поїздки. Вони винайняли 4 автобуси, зформували колону в 15 авт з Шевченківськими наліпками-гаслами; виїдуть о 12 ночі у п'ятницю, а повертатимуться з Вашингтону о 12-й г. ночі в неділю, щоб мати змогу побувати на Ювілейному Бенкеті. З відносно невеликої нашої громади в Пассейку, Ню Джерзі, до Вашинґтону вже приготовані виїхати 750 осіб. На жаль, ще відстає назагал стейт Пенсилвенія, звідки можна сподіватися багатьох тисяч українців і українок; дотепер зголошену до виїзду кількість наших людей з того стейту треба подвоїти. Прикладно організував продажу квитків на Ювілейний Бенкет невеликий Честер у стейті Пенсильвенія: члени невеликої української громади вже придбали 50 квитків, і розповсюдження їх триває.

До великої події у Вашинґтоні залишилися раховані дні. Використаймо їх для найкращої підготови до великого Українського Походу на Вашинґтон, де нас очікує бронзова постать духового провідника української нації — величний пам'ятник Тарасові Шевченкові, створений нашими спільними зусиллями, коштами і любов'ю.

У двох пунктах у Вашинґтоні продаватимуться Шевченківські пам'ятки

Поблизу площі, на якій стоїть пам'ятник Т. Шевченкові, уже обладнано з ініціятиви книгарні „Арка", в погодженні з КПШ, два крамничні українські пункти: на розі вулиці 22 і вулиці „Пі". Там можна буде набувати ювілейну „Пам'ятну Книжку" КПШ, „Програми" свята, бронзові статуї Кобзаря, книжки, платівки і т.д., все пов'язане з пам'яттю Т. Шевченка. Голова Об'єднання Українських Купців і Промисловців, власник книгарні „Арка", п. Пастушенко прохає українців, які мають відповідні товари заокеанського виробу, що стосуються Шевченківського святкування, зголоситись у „Арці" або ж привезти ті товари до 25 червня у Вашинґтон, до названих українських крамничних пунктів.

ЗДА И СССР ПОГОДИЛИСЬ НА СПОСІБ РОЗГЛЯДУ ПЛЯНІВ РОЗЗБРОЄННЯ

Женева. — На 17-членній міжнародній конференції роззброєння у Женеві ЗДА й СССР погодились у минулий четвер 18 червня ц. р. щодо процедури, як в найближчому майбутньому розглядати обопільні проєкти роззброєння. Головні делеґати обох великодержав, які формально є „спонзорами" тієї конференції, що формально є підкомісією Об'єднаних Націй, Вільям Фостер і Валеріян Зорін, склали просто денний порядок на найближчих чотири тижні, при чому одного дня мають розглядати проєкт ЗДА, другого — СССР. Проголосивши те зговорення, обидва названі делеґати виголосили „примирливі" промови. Зорін заявив, що Совєтський Союз займає „пливке" становище у відношенні до американської пропозиції, щоб впродовж найближчих двох років знищити під контролею 480 американських бомбовиків типу Б-47 і совєтських типу ТУ-16, а Вільям Фостер заявив, що ЗДА готові розглянути всякі проєкти на зміну американської пропозиції щодо обмеження чи повного припинення дальшої продукції матеріялу для вибору атомової зброї. Коли в минулому році ЗДА запропонували згадане вгорі частинне знищення бомбовиків — Совєти зміцця відкинули ту пропозицію, закинувши Америці, що вона просто хоче зробити у своїх магазинах на кращу й модернішу зброю, тому це ніяке роззброєння. Американські чинники признали, що однаково бомбовики Б-47, як ТУ-16 є перестарілі, але вважають, що знищення їх під міжнародною контролею було б поважною маніфестацією бажання зредукували свої збройні сили та було б першим застосуванням міжнародної контролі в справах роззброєння. Заява Зоріна щодо „пливкого" совєтського становища в цій справі була прийнята, як відворот Совєтів у цьому пункті і як відкриття можливости, що в цьому пункті дійсно прийде до порозуміння. Наради поверх дворічної Женевської конференції роззброєння були такі ялові й зайшли в такий сліпий кут, що навіть порозуміння у суто формальній процедуральній справі — денного порядку — внесло ніби-то „покращану атмосферу" й ніби-то настроїло членів тієї конференції більш оптимістично. Женевська конференція складається з п'ятьох західних держав, з яких Франція бойкотує конференцію, 5-ох комуністичних і 8-ох невтральних.

Хрущов повчає данських хліборобів, як мають господарити

Копенгаґа. — Нікіта Хрущов оглянув три данські зразкові сільські господарства, після чого, на обіді в недалекій вищій сільсько - господарській школі, виголосив промову з критикою данського сільського господарства та з порадами данським хліборобам, щоб вони вживали більше штучних добрив. Цей виступ Хрущова в приявності данського прем'єра Єнса Отто Краґа, міністра сільського господарства й інших державних достойників та сільсько - господарських фахівців, образила й розгнівала данців, бо це загально відома річ, що Данія славиться надзвичайно високим рівнем свого сільського господарства, його продукції та харчового промислу. Хрущов перестерігав данців, що вони не можуть рахувати на експорт данських сільсько-господарських виробів до СССР на довшу мету і дораджував їм звернути експорт тих товарів до Східньої Німеччини та Чехословаччини, при чому він використав нагоду для підкріплення „тривкости" існування Східньої Німеччини. Хрущов нахвалявся, що розпочавши тепер більше стосування штучних добрив у совєтському господарстві, Совєти стануть експортером сільсько - господарських продуктів найдалі до сьоми років, при чому заявив, що може „в заклад" поставити свій партійний квиток.

Два колишні прем'єри Франції гостро критикують де Ґоля

Париж. — Поль Рейно, 86-літній колишній прем'єр Франції, який перший увів був де Ґоля до свого уряду та довго підтримував де Ґоля, заявив у промові на обіді, влаштованому одним паризьким часописом, що закордонна політика- де Ґоля спирається на його ворожості у відношенні до З'єднаних Держав і Британії. Він закинув де Ґолеві, що той зірвав із традицією, за якою Францію лучили найтісніші зв'язки з великими західніми демократіями. Другий колишній французький прем'єр, соціял-радикал Моріс Фор, твердив, що договори приязни, що їх підписав де ґоль з Зах. Німеччиною і Альжиром документом без реального змісту. Де Ґоля обороняли приявні на тому бенкеті член парляменту Рене Капітан і генерал Пієр Білльот, які твердили, що де Ґоль хоче тільки повної рівности між членами Атлантійського Союзу та що він не може базувати своєї політики супроти ЗДА виключно лише на заявах приязни збоку президента Джансона.

У СВІТІ

● **Старовинний обеліск у Римі** на Піяцца ді Монте Сіторіо почав тріскати і спричинив острах, що провалиться. Поліція замкнула рух на тій площі, поки залізними обручами затіснять обеліск та заповнять трішини в ньому. Обеліск походить з 585 року перед Хр. і був привезений до Риму за імператора Августа. Згодом розпався, але в 1748 р. відкопано його частини й відбудовано до 1789 р. Він високий на 70 стіп і робить враження могутньої „шпильки" з ґраніту.

● **Ізраїльський прем'єр** Леві Ешколь висловився, після повороту до Тель Авіву з Вашинґтону, з великим вдоволенням про свою розмову з президентом Джансоном. Найбільшу вартість для Ізраїлю має заява Президента, що ЗДА є проти агресії з будь-чийого боку проти будь - котрої існуючої держави на Середньому Сході. Практично, ЗДА виступили б в обороні Ізраїлю, як би його заатакували його арабські сусіди.

● **У столиці Південного В'єтнаму**, Сайґоні, відбулася мирна велика демонстрація католиків, на якій коло 35,000 учасників в'єтнамців - католиків закидали урядові генерала Нґуєна Хана, що він протекційно ставиться до буддистів із кривдою для католиків. За попереднього режиму Нґо Дінг Дієма, католика, було навпаки: тоді буддисти були переслідувані й вели кампанію проти режиму. Частина отих католицьких демонстрантів закидали американському амбасадорові Генрі Кебот Ладжеві, що він буцім-то підтримує антикатолицьку політику режиму Нґуєна Хана.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by Ukrainian National Association, Inc., 81-83 Grand Street, Jersey City, N.J. 07303

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provide for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.

Передплата: На рік — $12.00; на пів року $6.25; на три місяці $3.25. — В Джерзі Сити і закордоном: — На рік $14.00; на пів року $7.50; на три місяці $4.00. — Для членів У. Н. Союзу, чоловіків і жінок — 65 центів місячно. — За кожну зміну адреси платиться 10 центів. Чеки і mone orders виставляти на: "Svoboda".

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J. 07303

Москва і Східня Німеччина

Саме в той час, коли до Вашингтону приїхав минулого тижня західньонімецький канцлер Людвіґ Ергард для розмов із президентом Джансоном про можливості зрушення з мертвої точки справи об'єднання Німеччини, у Москві Хрущов несподівано підписав із своїм східньонімецьким прислужником Вальтером Ульбрихтом „пакт приязни і взаємної допомоги", в якому ССCР визнає непорушними кордони „суверенної" Німецької „Демократичної" Республіки і зобов'язується боронити їх всією своєю збройною силою. Хрущов і Ульбрихт ще раз заявили у тому пакті, що Західній Берлін є „окремою величиною", „не належить і не може належати" до Німецької Федеративної Республіки. Той пакт має обов'язувати 20 років, отож його автори ніби переконані, що поділ Німеччини й існування нинішньої совєтсько - сателітної системи ґарантовані щонайменше на той час.

Очевидно, що договори, підписувані Совєтським Союзом і тим штучним східньонімецьким твором, що його Москва створила і що його існування залежить виключно від перебування на території Східньої Німеччини совєтських дивізій, не мають ніякого значення. Зламавши стільки договорів, скільки їх уже Москва зламала, вона напевно не матиме найменших скрупулів у відношенні до свого східньонімецького „партнера", якщо змінена коньюнктура дораджувала б Москві відкликати свої дивізії із Східньої Німеччини і погодитись на переведення в усьому обширі Німеччини вільних виборів під контролею Об'єднаних Націй. На саму вістку про таке рішення Москви влада Ульбрихта заламалася б, як домик з карт. Але, очевидно, немає тепер ніяких виглядів, щоб таке сталося. Єдина політична мова того московського „договору" власне в тому, що становище Москви в проблемі Німеччини незмінне.

Тому розмови Джансона й Ергарда мусіли обмежитися ствердженням, що ЗДА залишаються вірними своїм давним зобов'язанням у відношенні до свого західньонімецького союзника і вважають, що з'єднання Німеччини на базі вільних виборів — найперша передумова дійсного замирення в Европі. Але практичних користей з отих нарад у Вашингтоні, мабуть, не було. Наради над тактикою, як актуалізувати справу Німеччини, автоматично зійшли на переведення аналізи — що, властиво, продиктувало Хрущову ту нову політичну штучку із Ульбрихтом.

Загальне переконання таке, що Хрущов хотів просто винагородити свого найвірнішого слугу, який підтримує його у конфлікті з Пейпінґом. Водночас, стверджуючи ще раз непорушність східньонімецьких кордонів, тим самим Хрущов зробив приязний жест у сторону Польщі, стурбованої фактом, що ані Захід, ані, зокрема, Західня Німеччина не визнали ще кордону на Одрі - Ніссі. Ніхто ,очевидно, не збирається збройною рукою валити комуністичний режим у Східній Німеччині, нищити внутрішньоберлінський мур і змінювати кордон на Одрі - Ніссі. Тому клявзуля про готовість Москви спішити з допомогою східньонімецьким комуністам є фразою тільки для внутрішнього споживання, для підмурування престижу зненавидженого німцями Ульбрихта. Для Заходу найголовніше те, що Хрущов не зважився порушити в тому московському договорі принципу про право західніх держав мати вільний доступ до Західнього Берліну. Зрештою — нічого не змінилось.

Важке рішення

Загрозлива ситуація в Південній Азії ставить перед американським Урядом турботливе питання: що далі? Стюарт Алсоп запевняє в „Сатардей Івнінґ Пості" з дати 20-го червня цього року у статті „В'єтнам: чи йти на північ?", що американська верхівка, зокрема Президент, свідомі всіх аспектів, пов'язаних з комуністичною загрозою у Південній Азії, найдокладніше їх аналізують та перевірюють і знають, що дуже скоро Америка може опинитися перед альтернативою: або виректися дальшої участи в боротьбі проти комуністичної агресії у Південному В'єтнамі і Ляосі, вийти звідтіль і погодитися на те, що комуністи опанують ті країни, або заанґажуватися у війні проти них усією своєю збройною силою.

Президент і його дорадники — твердить названий публіцист — виключають відступ Америки, усвідомлюючи, що це було б рівнозначним з морально - політичною катастрофою, з повною утратою великодержавницького престижу Америки та її голосу у світових справах. Вони усвідомляють також, що Північний В'єтнам тому активно підтримує партизанський рух в Південному В'єтнамі, який завмер би, коли б не мав тієї підтримки, — бо північнов'єтнамський ватажок Го Чі Мінг переконаний, що Америка не зважиться порушити території Північного В'єтнаму.

Логічно — треба переконати Го Чі Мінга, що він помиляється. Американські військовики твердять, що само тільки американське летунство зможе блискавично зруйнувати ввесь північнов'єтнамський промисл і всі пункти постачання комуністичним партизанам. Однак Алсоп, пригадуючи деякі прецеденти з другої світової та Корейської воєн, стверджує, що навіть найбільш нищівна акція летунства ще не забезпечує країни проти ворожої окупації, яку може зліквідувати щойно піхота. У відповідь на бомблення американським летунством комуністичних об'єктів Північний В'єтнам кинув би проти Південного свою реґулярну суходільну армію, якій — за всіма даними — не змогла б опертися південно - в'єтнамська армія, позаду якої стоїть партизанський фронт. Таким чином ЗДА мусіли б вислати туди власну армію, вірогідно шість дивізій, як це було в Кореї. Одверта війна примусила б комуністичний Китай виступити по боці Північного В'єтнаму, бо інакше він втратив би раз назавжди „обличчя" в очах всіх комуністів світу і всіх азійських народів. Отож розпалилася б велика війна. Тому рішатися на велику війну та ще й у виборчому році— не легка справа.

Названий американський знавець і коментатор приходить до висновку, що, взявши все це на увагу, президент Джансон ледве чи прийме пропоновану йому політику „йти на північ" — „хібащо він не матиме абсолютно ніякого іншого способу виминути катастрофу". Цей висновок зрозумілий і логічний. Маючи на увазі засадничо миролюбну політику Америки — цей висновок стосується не тільки Південної Азії, але й всіх запальних, критичних пунктів у світі. Найбільшою трудністю було і є: зберегти цю політику миру в обличчі постійних комуністичних провокацій. Де є межа терпеливости? Змагання міжнародного комунізму заволодіти світом мусить створити таку ситуацію, яка ось тепер постала в Південній Азії: або погодитись на перемогу комунізму, або знівечити спробу комуністичної аґресії. В одному й другому випадку актуальною стає — війна. Чи Америка хоче її, чи не хоче. Нема сумніву, що це для Президента трудне рішення проголосити, що нема іншого виходу як — лише війна . . .

Улас Самчук

НЕДОКІНЧЕНА ЕПОПЕЯ

. . . так багато вже вмерло,
але я все ще перемагаю.
Овідій „Метаморфози"

„Во дні фельдфебеля-царя", 1857-го року, в Нижньому Новгороді, під час повороту із заслання, Шевченко починає свою, вийнятково гнівну, поему „Юродивий", в якій обіцяє

. . . заглянути в гори,
В вертепи темнії і в нори
Без дна глибокії, і вас,
Споборники святої волі,
Із тьми, із смрада і з неволі,
Царям і людям на показ
На світ вас виведу . . .

Поемі, яку автор мав намір назвати „Сатрап і дервіш" і яку він хотів би написати „у формі епопеї", не судилося бути закінченою формально, але і з того, що маємо, можемо судити, що це мав бути підсумок і концентрація всього ним сказаного, а тим самим певна закінчена цілість, засаднично екстракт його соціяльно - політичного світогляду.

Задум поеми підказав йому один сон, який він бачив ще на засланні, а це значить, що ця ідея переслідувала його, свідомо й підсвідомо, довгий час і вимагала оформлення.

І хоч до такого оформлення не дійшло, де-факто маємо документ, який нагадує Біблію, у якому з чисто біблійною пристрастю визначено мету, як також шляхи до неї. Кобзар, Юродивий, Перебендя на розпутті велелюднім, Сновидець, який ходить „на розмову до самого Бога" — все це разом втілює прометеївську волю викрасти огонь з неба і запалити ним завмерлі душі і серця гноблених та поневолених.

О, роде сустний, проклятий,
Коли ти видохнеш? Коли
Ми діждемося Вашингтона
З новим і праведним
законом?
А діждемось таки колись.

Навіщо коментарі?.. Вашингтон, конституція 1787-го року, з'єднані стейти вільних людей, „без холопа і без пана", з неподільністю свободи і владою „з народу, через народ, для народу". Інакше, Кирило-Методіївське братство — федерація свобідних племен, рівних з рівними, вільних з вільними . . . Ідея провокативно - утопійна в той час і на тому просторі, ідея, за яку заздрісні боги вимагали великої заплати. Шевченкові це коштувало десять молодих, творчих років життя.

І, розуміється, після того він мав причину бути невдоволеним тим „родом сустним, проклятим", бути в'язнем не тільки царя, але й свого власного сумління. Чим, якими огнями, яким гарячим залізом випекти це жагуче тавро неволі з мислі і серця ґігантського тіла імперії. „На всіх язиках все мовчить" .. Неволя в'їлася у кожний атом душі . . .

Залишалася віра, що „діждемось таки колись" . . . Бож „сонце стане і осквернену землю спалить" . . . Головне, що він репрезентував основний тягар імперії, головний баляст її корабля — широкі і найширші маси, які за нашого часу дістали назву „народ", але в ті часи це були тільки „раби німі", „убогий переліг". Без лиця, без мови, без права, „налиті гнилою кров'ю" рабства, яку треба вицідити і замінити новою, свідомою . . . Свобідною. Завдання — титанських зусиль.

А тому його недописана епопея писалася . . . Прийшли і жагучо пророковані роки. „Козак безверхий упаде, розтрощить трон, порве порфіру" і „буде бите царями сіяне жито". І коли той міраж здійснився, став несподіваною вірування поета. Гаряче бажана революція прийшла не з тим вітром, ніяк не з Вашинґтону, а з Петербургу, того самого царського Петербургу — „проклятого городу", побудованого „на кістках благородних" козацтва українського. Він бажав революції, зміни, свободи, але не диктатури і тиранії, перевернутої догори ногами, з новим сатрапом у новій лівреї, з ще більшим Сибіром і тугішими кайданами.

Шевченко знав, що маса є маса, що її закони жорстокі („Потече сторіками кров у синє море дітей ваших"). Він знав, що це також „капуста головата", але у своєму релігійному братолюбії він не мав місця для скепсису. Йому не було зручно думати, як ось Хозе Ортеґа і Ґассет, що „коли маса намагається діяти самостійно, вона — бунтується проти власного призначення" . . . І проти власних інтересів, бо її активна воля паралізується ще активнішою наївністю, яка схильна піддаватися кожній демагогії.

Шевченка ця революція, цей кривавий порив малих людей, прийняла і зарахувала до лику своїх святців, одначе це не його революція, бо вона не дала Вашинґтона, не спричинилася, „щоб усі слов'яни стали добрими братами і синами сонця волі, а не ворогами", головно ж вона „обдурила волю". Фікції й трюки замість „своєї хати і своєї волі". З цирковими кльовнами і маріонетками на посадах міністрів. Моральне насліддя царів залишилось непорушеним. Моторошний „Сон" сниться далі.

Тим самим його епопея зосталася недописаною і тим самим пишеться далі. Ґ ніяке диво, що в рямцях цього діяння, саме цього, 1964-го року, через сто і п'ятдесят років після його народження, за далеким океаном, у самому центрі світу Вашинґтона, постав ще один його пам'ятник. Для невтаємничених й ворожих це велика несподіванка і виклик, але для тих, що знають природу цієї суті, це ще одно ствердження залізної послідовности руху цієї сили. Бо, можливо, в цей час на всій землі нема більш властивого місця для Шевченка, як саме у Вашинґтоні. Тільки в цьому кліматі і з цієї висоти його ідеали можуть визріти до кінця і дійти до найглибших глибин людського серця, щоб зберегти надію його справді божественного братолюбія. "І буде син, і буде мати, і будуть люди на землі".

У формулі цієї закономірности нема скепсису. А тому вона все ще перемагає.

СССР ОЧИМА АМЕРИКАНЦІВ

У травні 1960 року Хрущов казав: „В найближчому майбутньому промислова продукція і споживання в Совєтському Союзі досягнуть рівня ЗДА, найбагатшої країни капіталістичного світу. Тоді випливемо ми у відкритий океан, далеко випереджаючи капіталізм . . ."

Після того минуло чотири роки, але керований Хрущовим совєтський корабель все ще борсається між скелями перестарілих марксо - ленінських догм, і до мітичних островів Утопії йому дуже й дуже далеко.

Як стверджують американські дослідники підсовєтських відносин, життьовий стандарт в СССР трохи вищий, як був у 1958 році, ціни на деякі харчові продукти гостро піднеслися від 1962 року, а платні робітників і службовців залишилися майже на тому самому рівні. Загальний обсяг продукції важкої промисловости в останньому році дещо обнизився.

Совєтські громадяни в своїй масі не приховують невдоволення браком товарів першої потреби. По містах домашні господині довгими годинами вистоюють у чергах-„хвостах" за картоплею, помідорами, капустою, макаронами, борошном і чорним хлібом з різного роду домішками. Запитаний кореспондентом „Тайму", що може сказати він про 1964-ий рік, совєтський громадянин відповів з іронією: „Гірший, як був 1963-ий, але кращий, як буде 1965-ий".

Захитана совєтська економіка щораз більше непокоїть кремлівських вождів. Розуміючи, що пріоритет важкої індустрії тягне совєтську економіку на дно, вони не відважуються того пріоритету зректися в користь легкої індустрії, значить і в користь населення, від імени якого виступають. Між цими трьома соснами блудять комуністичні ідеологи від часу смерти Сталіна, який всі зусилля країни звертав на збросння, отже — важкий, промисл. Обговорюючи харчову проблему із секретарем рільництва Орвіллом Фріменом, Хрущов провів своєю рукою по горлу із словами: „Космічні ракети стоять мені отут!" . . .

Від кінця 1958 року видатки на збросння зросли в ССCР на одну третину і становили 20% загального державного прибутку, супроти 9% в ЗДА. Тим часом капіталовклади в економіку обнизилися від 1959 року на 50%, а загальний її ріст з 6% у 1950-их роках зменшився — як стверджує Центральна Розвідча Аґенція ЗДА — до 2.5%.

Американські експерти не йдуть аж так далеко, щоб припускати, що совєтська економіка уже стоїть в обличчі смертельної катастрофи. Але вони не сумніваються, що життьовий стандарт 226 мільйонів совєтських громадян на цілі десятиліття відстає від життьового стандарту західніх країн.

Серед деяких інтелектуальних кіл Заходу існує уявлення, що „росіяни" — аскетичний народ, який мало інтересується матеріяльними благами. Журналіст „Тайму" це рішуче заперечує. Совєтські громадяни, — пише він, —опановані жадобою набування модних костюмів, телевізорів, електричної апаратури европейських зразків.

Для „Івана Івановича з вулиці" дуже болючим ударом за останніх два роки були урядові обмеження в ділянці приватного будівництва. Бо внаслідок природнього зростання людности, а також все ще триваючого руху робітної сили з сільських місцевостей до промислових міст пересічний міський мешканець має фактично менше „житлової площі", як мав її в 1923-му році. За офіційними совєтськими даними йому приділяється в середньому 68 кв. футів, — менше, як площа, призначувана в'язневі в американській тюрмі.

У більшості житлових будинків кухнею і виходком мусять і досі користуватися по кілька родин, внаслідок чого міжсусідські сварки — звичайне явище. Перелюдненість мешкань — часта причина розбиття родин, хоч у багатьох випадках розведене подружжя мусить і далі ділити між собою те саме приміщення, не маючи змоги дістати інше.

Тижневі „Бюлетені для обміну житловою площею" — найпопулярніші і до того ж, либонь, єдині совєтські публікації, в яких немає жадного слова комуністичної пропаґанди . В цих бюлетенях друкується тисячі розмаїтих прохань і пропозицій у справах, зв'язаних з мешканнями.

Житлові умовини в сільських місцевостях мало чим різняться від тих часів, коли селяни були кріпаками. „Початок 19 століття, — сказав американському журналістові один совєтський громадянин, — можете побачити, від'їхавши на 20 кілометрів від Москви". По тисячах незабрукованих сільських вулиць жінки все ще носять на коромислах воду з комунальних колодязів, а кури, як і колись, скубуть спориш та порпаються в коров'ячому гною.

Якщо архаїчний спосіб сільського життя змінився мало, совєтське місто після проведеної індустріялізації годі впізнати. Міське населення — тепер 116 мільйонів — зросло в чотири рази. Але веселі обличчя на вулицях міст зустрічаються рідко і сміху майже не чути. В ресторанах до сірого обивателя ставляться з такою ж байдужістю, як до „вішака на одяг". Людина у совєтській державній установі знеосіблена: вона може просити, нарікати, вимагати або йти собі геть — на неї не звернуть уваги.

Естетика відлетіла з Совєтського Союзу. Там тяжко знайти щось, що виглядало б справді свіжим, атракційним — від зачовганих масивних сходів московського „Універмагу" аж до прикрашених наївними китичками лямпочок у літаках „Аерофлоту". Стіни домів, навіть новозбудованих, облуплені і з багатьох звисають металеві сітки, щоб охоронити пішоходів від тиньку та цегли, що часом спадають на їх голови.

Тому, що директори фабрик і продавці в крамницях не змагаються за рубль споживача, ніхто не дбає за естетичний вигляд краму.

Життя совєтських громадян затруює брак найпотрібніших речей, від звичайного ножика до голення, олівця і жарівки почавши. А наявні продукти промислу обурюють споживачів своїми високими цінами і низькою якістю. В 1963 році на полицях крамниць залишилось нерозпроданими на 3 000 000 000 рублів низькоякісних товарів. Совєтська преса напастує директорів фабрик, не дошукуючись основних причин масового псування продукції. Коли один архітект признався, що він „забув" встановити ліфт у 13-поверховому житловому домі, йому за кару приділили мешкання на найвищому поверсі .

В семирічному державному пляні СССР встановлено 47-більйонову програму хемізації сільського господарства, яка 50 років тому вчинила революцію в рільництві ЗДА і Західньої Европи. Але всі штучні добрива в світі неспроможні розв'язати основної дилеми совєтської агрикультури: характеру селянина. Ніякими зусиллями не вдається большевикам обернути його на свій слухняний інструмент, і кожну вільну хвилину присвячує він клаптикові землі біля хати, яку ще може назвати своєю власністю. З цих присадибних ділянок, що становлять лише 3% загальної рільної площі, приходить половина всього продукованого в СССР м'яса, масла, молока, городини. Але комуністична бюрократія рішуче забороняє збільшувати селянам ті мізерні клаптики землі.

Свої цікаві висновки закінчують кореспонденти „Тайму" завваґою, що підсовєтські люди вже не є тим „пасторальним" — пастушим суспільством, яке колись тремтіло перед Сталіним. І в Кремлі чимраз гостріше відчувають його тиск.

В.С-ко

Кампанія за найбільшу участь у виборах

Вашинґтон. — Фундація Американської Спадщини і Американська Оголошенева Рада повідомили, що вони почали кампанію за те, щоб в цьому році зареструвалися коло 40,000,000 американців, які звичайно не голосують, бо не цікавляться політичними справами. На цю кампанію мають видати коло $ 10,000,000, поміщуючи оголошення в часописах, радіо та телевізії. Обидві великі партії Републіканська й Демократична поведуть свої власні кампанії, щоб якнайбільше виборців своєчасно зареструвалися та голосували 3-го листопада цього року. Голова Републіканського Крайового Комітету Вілліям Е. Міллер та голова Демократичного Крайового Комітету Джан М. Бейлі були присутні на окремій конференції, яку скликала Фундація Американської Спадщини та приобіцяли якнайбільшу співпрацю в цій справі. Найважливішою ціллю є — добитися того, щоб якнайбільше голосувало з-поміж тих виборців, які досі цього не робили.

УКРАЇНСЬКА ВІЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК у ЗДА

ТАРАС ШЕВЧЕНКО

(ДО 150-ЛІТТЯ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ)

(20)

Вадим Павловський

ШЕВЧЕНКО В ПАМ'ЯТНИКАХ

Ми нагадаємо лише деякі з проєктів цього конкурсу. Проєкти були виставлені для прилюдного огляду в Академії Наук у Києві від 26 травня до 26 червня 1929 р. Серед них були окремо виділені ті, які Скрипник та Шевченківський комітет рекомендували взяти за основу для майбутнього конкурсу. Вони були надзвичайно цікаві задумом. Пригадується проєкт, в якому постамент зображав земну кулю. З боків її підтримували робітник і селянин. Завершувала кулю одуховлена постать самого Шевченка. В іншому, дуже подібному проєкті була півкуля землі, з якої спадали розбиті кайдани, завершена постаттю поета з простягненою рукою. Були й інші цікаві з формального боку композиції; в них усіх домінувала постать Шевченка.

Суперечка в партійних колах про те, де поставити пам'ятник поетові, точилась далі. Микола Скрипник стояв за те, щоб в першу чергу поставити пам'ятник на могилі Шевченка. Його опонент, колишній партійний керівник Сибіру, Постишев, намагаючись зірвати всі заходи Скрипника, обстоював встановлення пам'ятника перш за все в Харкові, тодішній столиці совєтської України. Суперечка ця відбувалась під час масових арештів і винищування національносвідомої української інтеліґенції в зв'язку з організованим у 1929-30 рр. слідством і судом у справі Спілки Визволення України. Політична атмосфера аж ніяк не сприяла трактуванню Шевченка з українських позицій.

І Постишев із своїми послідовниками добився першої перемоги. Під його тиском Комітет оголосив 1930 року новий, міжнародний, конкурс на проєкт пам'ятника Шевченкові — в Харкові.

В програмі цього конкурсу була зазначена основна ідея: Шевченко — поет-революціонер, борець за соціяльне та національне визволення України. Проєктувальників рішуче застерігали від шабльонового „хуторянсько-просвітянського" трактування пам'ятника. І далі в програмі ясно говорилось:

„В Шевченкові мусимо підкреслити поета-революціонера, борця за національне визволення,, розуміючи його як визволення трудового народу в соціяльній революції проти панів, царів і духівництва. Так само в творчості поетовій мусимо підкреслити протицарські, антирелігійні його виступи, мусимо показати його, як провідника нової комуністичної цивілізації на основі розвитку машинової техніки й індустріяльного пролетаріяту.

„І цілком невірно уявляти Шевченка в романтично-селянській авреолі, як стародавнього козацького бандуриста або мандрівного співця-мужика. Революційна постать Шевченка стоїть тепер, після пролетарської революції, очищена від усякого містично - національного, хуторянсько-просвітянського намулу"[54].

Конкурс був відкритий, але з умов його видно, що передбачалось також запросити окремих мистців до участи в ньому на загальних засадах. Проєкти мали бути надіслані до кінця вересня 1930 р.; з 3-го по 10-те жовтня мала бути попередня виставка надісланих проєктів, а після того — жюрі. Головою жюрі мав бути голова Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету (ВУЦВК), „всеукраїнський староста" Григорій Петровський. В жюрі входило понад 45 осіб. Поміж ними були високі партійні чиновники, як тоді ще впливовий нарком освіти Микола Скрипник, голова Харківського окружного виконкому М. Неживий, завкультаґітпропу ЦК КП(б)У Андрій Хвиля, зав. Головного управління в справах мистецтва при Наркомосвіті Н. Рабічев та зав. Головнауки НКО М. Баран; марксистські критики й літературознавці, як В. Коряк, Ю. Озерський та А. Річицький, і представники від робітників харківських заводів.

Але там були також і мистці — професори художніх інститутів Києва, Харкова й Одеси, напр., М. Блох, М. Жук, Вас. Кричевський, І. Севера, М. Таран, М. Шаронов та інші; мистецтвознавці, як Федір Ернст і Степан Таранушенко; мистці театру — Лесь Курбас, Анат. Петрицький і Вадим Меллер; письменники, як І. Кулик, Г. Епік, М. Хвильовий, С. Пилипенко, Мих. Семенко та ряд інших.

На цей конкурс надійшло кілька десятків проєктів, деякі — з Франції, Італії й Німеччини. Багато проєктів було задумано, як тоді говорили, формалістично, тобто були більше вправами на винахідливість щодо зовнішнього вигляду проєкту, аніж намагались передати будь-яку ідею звиклими й зрозумілими для всіх засобами. Типовим у цьому відношенні був, напр., проєкт молодого харківського скульптора Олександра Волькензона. Пам'ятник Шевченкові за його задумом мав подавати лише саму голову поета, велетенського розміру, покладену на ґрандіозний диск із матового скла, немов голова Йоана Христителя на таці. Цей диск мав обертатись разом із головою Шевченка, роблячи одне повне обертання за 24 години, для чого мав бути збудований спеціяльний механізм. Під матовим склом мали бути прожектори які освітлювали б його і таким чином давали б голові поета рівномірне освітлення знизу (що створює драматичний, але не завжди приємний ефект).

Комітет вибрав проєкт двох російських скульпторів з Ленінграду. Проєкт цей був дуже формалістичний. Трудно сказати, яку саме ідею символізували три постаті цього проєкту, з простягненими вперед лівими руками, але з чисто формального боку він дійсно був небуденним, розриваючи з усіма шабльонами компонування пам'ятників; хібащо в загальнім підході до завдання він трохи перегукувався з Роденівськими „Старшинами міста Кале". Загальна композиція була об'ємова, повна ритму і справляла враження повітряности. Проте, на жаль, відношення цього пам'ятника до Шевченка залишалось глядачеві неясним.

Саме незрозумілість цього проєкту для неспокушеного в таємницях модерного мистецтва глядача і спричинилась до того, що справа знову застрягла і далі не рухалась. Проте, дуже можливо, що деякі члени жюрі свідомо зупинились на цьому проєкті, намагаючись саботувати справу, яку просував Постишев.

Але наступав останній етап боротьби Скрипника проти натиску „генеральної лінії партії" з Москви[55]. Цей натиск розвернувся на зловіснім тлі сталінського наступу на селянство, з примусовою колективізацією й брутальним ламанням віками виробленого устрою життя. Апотеозою цього наступу був загальновідомий голод 1932-33 років, акцентований самогубством Скрипника і Хвильового та арештами й розстрілами багатьох діячів. Тоді вирішилася й доля пам'ятника Шевченкові, якого російські комуністи з Постишевим на чолі вирішили виставити „виразником класових прагнень біднішого селянства й наймитства"[56].

Тепер ніяких затримок уже не було. В 1933 році, в самий розпал створеного на Україні голоду, було швидко організовано закритий всесоюзний конкурс проєктів пам'ятників Шевченкові в Харкові та на могилі. Замість фахового мистецького жюрі, уряд призначив для розгляду проєктів комісію, в якій були: Андрій Хвиля, тоді вже замісник Наркома Освіти; керівник Агітпропу, Кіллерог, члени ЦК КП(б)У Панас Любченко, Мик. Попов та Шелехес, Єрмолов і Рудяков, і лише два літератори — провідні члени Всеукр. спілки пролетарських письменників (ВУСПП) — партійці Іван Кириленко та Іван Микитенко.

[54] Програма міжнародного конкурсу на проєкт пам'ятника Т. Г. Шевченкові у м. Харкові. Харків, 1930 р. (мовами: українською, російською, німецькою й французькою. 24 ст. українського тексту).

[55] Докладна аналіза цієї боротьби подана у цікавій праці В. Давиденка „Не забули пом'янути" в збірнику Наш Шевченко — альманах на 1961 рік, Джерзі Ситі, вид. „Свобода" 1960, ст. 71-83.

[56] Андрій Хвиля. Пам'ятник Т. Г. Шевченкові. Історичний нарис. Київ, 1984, ст. 57.

П'ята Шевченківська Конференція в Дітройті

Старанням Групи УВАН і Осередку Праці НТШ в Дітройті влаштовано спільно Конференцію для Вшанування 150-их Роковин народження Т. Шевченка, в залі Української Вищої Школи, при вул. Генлі.

Конференцію відкрив інж. Ярослав Зубаль, від Групи УВАН. Слідувала доповідь: д-р Василь Витвицький — „Кавказ" Т. Шевченка в музичній інтерпретації С. Людкевича".

Доповідач схарактеризував загальну форму кантати — симфонії „Кавказ" Ст. Людкевича і порівняв її з чотиричастинним циклем симфонії. Композитор вибрав чотири частини поеми Шевченка й створив на їх основі чотиричастинний твір.

У першій частині є переданий музикою прометеївський дух кавказьких борців за волю. Друга частина відповідно до поетового тексту — глибоко релігійна. У третій композитор складними мелодичними і гармонійними засобами передав увесь гнів та іронію поета: „Хортам і гончим — слава!" Четверта частина бойова і повна ясних гармоній, яких композитор вжив для інтерпретації поетової віри в остаточну перемогу свободолюбних кавказців. Кантата-симфонія завершена урочистим співом - гимном на словах: „За вас правда!"

Слідкуючи за окремими частинами поеми Шевченка, доповідач показав, як тонко і як глибоко реагує музика на характер і зміст поеми. Деякі розділи тексту інтерпретовані композитором по різному; наприклад, у першій частині рядки: „Не скує душі живої .. ." є у кантаті-симфонії Людкевича насамперед у характері маршової музики, другий же раз на цих рядках побудована велика фуга. Ця фуга є одною з кульмінаційних точок кантати Людкевича, а одночасно це один з найкращих зразків української світської поліфонічної музики.

Окремо прелегент звернув увагу на важливу ролю, яку в інтерпретації поеми сповняє оркестра. Є вона рівнорядним чинником з хорами.

Під час доповіді обговорювані частини і приклади виконувала на фортепіяні п. Лідія Терлецька.

В другій частині вечора д-р Софія Парфанович доповідала на тему „Вплив здоровного стану Шевченка на його творчість".

Велика емоціональність Т. Шевченка має корінь у його чуттєвості як і в обставинах, в яких йому доводилося жити. Вона є найчастіше депресивного характеру, мабуть внаслідок лихої долі, яка йому припала і як сам поет признає в його поезіях сліз: „Думи мої", „Мені тринадцятий минало", в „Косарі" та інших.

Але з цього депресивного тону він переходить у високу скалю екзальтації під видом віщування, прокльонів, погроз. Тон цей доходить до найбільших висот у поемах: „Сон", „Розрита могила", „Великий Льох", „Мені однаково" та інш. І цей тон уступає емоційній неопанованості тоді, коли йде про долю України. Тоді він доходить до богохулення, лаяння царату — влади. Лає її неперебірливими словами і стягає на себе недолю („Сон", „У всякого своя доля").

Тяжко сказати, скільки тут набутого, а скільки спадкового. З набутого: немало пройшов він хворіб, деякі ще на волі, інші вже на засланні. З них — гострі гарячкові хвороби в роді тифу, що могли відбитися на його нервовій системі — за Хмілевським, Зайцевим, Сошенком.

Протиставиться депресивному комплексові — комплекс гуляще — збудливий. Тун він проявляється в богемічному житті, вживанні алькоголю, частому закоханні, часто ще й невідповідному. Дружини підшукує собі дослівно до останка. Недостача еротичного первня в його творчості виразно помітна.

Уже в 1843 році під час поїздки на Україну, поет хворіє якимись болячками, що повторюються згодом тричі, вже на засланні. Туди він поїхав кремезний, а вернувся зовсім зруйнований. Перебув цингу і тяжкий ревматизм, що мабуть пошкодив його серце, від чого й помер. Стан його здоров'я в тому часі безумовно відбився на його творчості.

На 47-ий рік припадає доволі багато його творів, хоча мав він заборону писати. То часи в Орській кріпості з розмірно легким режимом, що дозволював поетові обходити заборону писати й малювати. В тих творах знов проявляється особиста лірика депресивного типу, нарікання на долю і туга за батьківщиною. Крім того, в той час він пише балядово - розповідні твори та особисту лірику. Так було й у 1848 році в Кос Аралі. Ані тон, ані тематика не змінюються і наче б окрім неволі нічого не долягало поетові. До 49 чи 50 рр. його творчість — це описування бувальщини, релігійні мотиви та особиста лірика. З тої пори вона різко зменшується чи то вичерпується — вбиває її неволя, загострений режим чи, може, фізичний стан поета. Мабуть проволочна хвороба печінки нищила його, до того погіршувала її хвороба серця, від якої й поет помер. Твори цього останнього періоду позначуються й далі чуттєвістю, нарікканням на долю, на самоту — до кінця життя не опускає поета мрія одружіння та про власний куток. Червоною ниткою снується доля України, чи теж її недоля і далі лаяння царів. Серед того трапляється одначе частіше героїчний тон, такий питомий Лесі Українці, як от в: „Осії глава 14", „Брешуть боги", „Хоча й лежачого не б'ють", „Бували войни" тощо. Крізь них всюди віра, „що буде правда на землі".

Сам Шевченко ніколи не скаржиться на хвороби чи фізичні страждання, душевні загороджували дорогу звичайним фізичним малих людей. Навіть тоді, коли в нього серцеві болі, він пише: Я не нездужаю нівроку" і біль відноситься до думок про Україну. Тільки в листах з останніх часів помічається поспіх і вискази, як „я нездужаю" або „мені ніколи". Помимо того зладив „Буквар", що вийшов у 61 році і випустив нове видання „Кобзаря".

Від січня 61 року зростаюча слабість, опухи і серцеві болі, в лютому поет прикований до ліжка в сидячій позі, болі в грудях. 26 лютого він встав і зійшов по сходах до майстерні та впав неживий.

Питання, чи при раціональному способі життя він був би жив? Очевидно! Він же помер на 47 році життя, коли то в нормальних умовинах людина ще довго здібна й продуктивна. Але заслання, нераціональна віджива і спосіб життя самотнім, скосили передчасно цю кріпку колись людину.

Д-р Антін Шутка, що від Осередку Праці НТШ, і інж. Ярослав Зубаль, що від Групи УВАН — провадили напереміну Конференцію, дякували доповідачам за, на високому рівені, опрацьовані доповіді, а д-р А. Шутка висловив признання інж. Я. Рубалеві за великий вклад праці для цієї і попередніх Конференцій. Публіка, в числі 50 осіб, гаряче оплескувала доповідачів і піяністку.

Я. З.

Пластова станиця в Міннесоті відзначає 150-ліття народження Т. Шевченка

22-го березня, ц. р. Пластова Станиця в Міннеаполісі відзначила 150-ліття з дня народження Т. Шевченка. Присутні відспівали „Заповіт". Голова Станиці, д-р Володимир Мінкович виголосив реферат, в якому підкреслив любов Т. Шевченка до молоді і його ідеалізм. Прелегент заохочував молодь вивчати його твори, пізнавати його ідеї і керуватися ними в свойому житті.

В програму входили деклямації творів ювілята і поеми йому присвячені. Молодь виголошувала вірші зі зрозумінням і чуттям. П. Ольга Луцик взяла на себе відповідальність за підготовлення деклямацій. Це забрала їй багато часу та енергії. Видно було в цьому також солідну працю провідниць гуртків, які поза своїми студіями посвятили багато часу для організації імпрези.

Учні Української Православної Школи в Міннеаполісі відіграли п'єсу Г. Черінь: „Учітеся, брати мої!" П. Марія Кукуруза приготовила п'єсу. Її старанну працю над дітьми було видно в тому, що вони грали свої ролі гарно. Ідеєю п'єся було висміяння молоді, що легко піддається асиміляції і підкреслення високої вартости цієї молоді, що зберігає свою рідну мову і національні традиції.

Свято закінчено відспіванням національного гимну. Пласт у Твин-Сити під провідництвом д-р В. Мінковича починає займати передове місце у вихованні нашого молодцого покоління.

П. О.

Святкування 150-их роковин народин Тараса Шевченка громадою Мілвіл, Н. Дж.

150-ті роковини народин поета відсвяткувала 28-го березня українська громада, згуртована коло Української Православної Церкви св. ап. Петра й Павла.

Після відслуження Великопосної Пасії і Панахиди за душу поета, вірні зібралися в парохіяльній залі, щоб віддати пошану поетові концертом, в якому взяли участь парохіяльний хор, учні Школи Українознавства та гості бандуристи з Вільмінґтону, Дел.

Академію відкрив і проводив о. настоятель прот. М. Литваківський. Після національного американського гимну, що на фортепіяні відіграла учениця Л. Люлька, й відспівання „Заповіту" парафіяльним хором під керівництвом С. Ковальчука, реферат про поета відчитав С. Козачук. Предстовляючи особу поета з громадської і політичної точки погляду, доповідач послуговувався на потвердження своїх думок і висновків цитатами з політичних поем поета.

Відтак Іван Ковальчук продеклямував власний вірш: „Поклін Шевченкові". Учні Школи Українознавства під керівництвом учительки Ніни Куйдич відтворили у формі інсценізації поему: „Розрита могила" а учень Віктор Кушнір продеклямував „Іван Підкова". Остання точка, це спільно відспівана пісня „Поклін, Тобі, Тарасе". Гостинний виступ бандуристів з Вільмінґтону в складі: С. Ковальчук, Ємець і Кушнір — виконали п'ять пісень. Зміст пісень та добре вокальне звучання, як рівно ж гра на бандурах відтворили давнє і славне минуле України в музичній формі. Останню точку концерту „Садок вишневий коло хати" виконали збірно парохіяльний хор, бандуристи й шкільна молодь.

Відспіванням українського національного гимну закінчено цей вдалий концерт.

Подякувавши всім виконавцям і присутнім за участь в Академії, о. настоятель прот. М. Литваківський запросив усіх на перекуску, яку приготовили все жертвені й працьовиті членкині Сестрицтва.

І. К-ч

Шевченківський Ювілейний Концерт

У ВИППАНІ, Н. ДЖ.

Хоч не велика, за те свідома громада у Виппані, Н. Дж., бере активну участь в українському культурному і політичному житті. Заходом місцевого Комітету Пам'ятника Шевченкові влаштовано 19 квітня ц. р., в залі місцевого церковного дому, ювілейний Шевченківський концерт, в програмі якого взяли участь запрошені: мішаний хор „Трембіта" з Нюарку, під управою дир. В. Б. Будного, при фортепіяновому супроводі М. Павловської. Проф. д-р М. Чировський мав промову. Свято почалось о год. 4:00 по полудні відіграним молодечими членами родини Дмитрахів з Ірвінґтону американського гимну. Хор „Трембіта" відспівав „Заповіт". Після відкриття Ю. Богославцем, секр. місц. Відділу УККА, виголосив проф. д-р М. Чировський промову про життя і змагання Т. Шевченка. Хор „Трембіта відспівав при форт. супроводі дві композиції до слів Т. Шевченка: а) „В своїй хаті", уривок з композиції д-ра А. Рудницького до слів Шевченка з „Посланія"; б) „Б'ють пороги" (Шевченко — М. Лисенко) із виступом солістів: тенор — Б. Бемко, баритон — А. Юрків, бас — О. Рейнарович. В програмі свята виступили: О. Процик з Філядельфії з піснею „Без тебе, Олесю" М. Лисенка. Анна Дидик (з юного СУМА) виголосила вірш Уляни Кравченко: „Тарасові Роковини", а Ярослава Яджин „Минають дні, минають ночі". Ніна, Ірина і Станислав Дмитрахи відіграли пісні до слів Т. Шевченка.

Відспіванням національного гимну закінчено свято. Хоч накрапав того ж дня рясний дощ, численно зійшлось громадянство.

Після закінчення свята Комітет запросив до скромної перекуски членів хору „Трембіта" й інших виконавців програми, з вдячности за безкоштовну участь. Зокрема секр. Відділу УККА Юрій Богославець підкреслив це з подякою.

У відповідь йому голова хору проф. М. Цяпка згадав про обов'язок хору „Трембіта" помагати у виконанні програми свята.

Ю. Б.

Анна і Михайло КУЛЕШИНИ
та
Анна і Роман ЧОРНОБІЛІ
замість повідомлень про вінгання їх дітей
СВІТЛЯНИ та АНДРІЯ
складають додатково суму 40 дол. на фонд будови пам'ятника Тарасові Шевгенкові у Вашинґтоні.

Зокрема висловлюємо сердегну подяку Чоловігому Хорові „СУРМА" в Рогестер, під управою інж. Ярослава Матковського за прекрасну хорову асисту в гас вінгання.

Нарада в Ню Йорку в справі участи в урочистості відкриття пам'ятника Шевченкові у Вашинґтоні

Ню Йорк. — З почину Комітету Об'єднаних Американсько - Українських Організацій міста Ню Йорку — Відділу УККА та Комітету Пам'ятника Шевченкові на місто Ню Йорк відбулася тут 14 червня в приміщенні Українського Народного Дому нарада представників українських організацій нюйоркської метрополії з метою обміркувати справу участи нашої громади в урочистості відкриття пам'ятника Т. Шевченкові у Вашинґтоні в дні 27-го червня ц. р., а зокрема в Ювілейному Бенкеті, який має бути величавим завершенням цієї урочистости. В нараді взяли участь 35 осіб, що репрезентували 26 організацій. Відкрив нараду д-р Іван Козак, голова місцевого Комітету Пам'ятника Шевченкові, який проводив нею при співучасті п. Миколи Турецького, як секретаря. Головним доповідачем був д-р Ярослав Падох, гол. секретар Крайового Комітету Пам'ятника Шевченкові. Д-р Падох з'ясував переконливо епохальне значення для всієї української спільноти здвигнення пам'ятника нашому Кобзареві у найбільшій столиці світу. Переповідаючи поодинокі точки встановленої програми відкриття цього пам'ятника, що являється небувалою історичною подією, доповідач присвятив окрему увагу Ювілейному Бенкетові та підкреслив, що наша самопошана і національна честь вимагають безумовно якнайчислейнішої участи українського громадянства в цьому ж бенкеті. Він же відповідав на численні запити в справах, пов'язаних із згаданою врочистістю. — Дир. Роман Крупка, заст. голови Комісії для влаштування виїзду до Вашинґтону склав звідомлення про стан підготовних праць цієї Комісії. Після цього розгорнулася оживлена дискусія, в якій принимали участь пп. д-р О. Соколишин, інж. Ю. Тамарський, Гр. Яремчук, проф. М. Лисогір, інж. М. Когут, Гр. Вакуменко, М. Демидчукова, О. Калинник та інші.

У висліді схвалено однодушно, щоб — згідно з доручениям Головної Управи Крайового Комітету Пам'ятника Шевченкові — всі організації відрядили 1—2 відпоручників до участи в Ювілейному Бенкеті та покрили зі своїх кас кошти квитків на бенкет для них же. Крім того Управи всіх організацій повинні докласти всіх зусиль, щоб якнайбільше число їхніх членів взяли участь у тому ж бенкеті. У зв'язку з цим автобуси, які мають від'їхати до Ню Йорку в суботу, а якими їхатимуть учасники бенкету, вирушать з Вашинґтону після закінчення Бенкету, тобто коло 12:00 впівночі з суботи на неділю. На пропозицію п. Гр. Яремчука приявні відпоручники організацій забрали відповідну кількість квитків на бенкет для своїх організацій. Наприкінці наради її предсідник подав до відома найважливіші постанови Порядкової Комісії при Крайовому Комітеті Пам'ятника Шевченкові щодо порядку під час походу, прапорів, таблиць з написами тощо. Нарада закінчилася в год. 11:00 вночі.

І. К.

З діяльности 71-го Відділу СУА, в Джерзі Сити, Н. Дж.

У весняному періоді наміченої праці заслуговує на особливу увагу влаштування 17-го травня Свята Матері, яке при співучасті дітвори місцевої Рідної Школи відбулося в залі Народного Дому. Наш зв'язок з Управою Рідної Школи завдячувати належить прихильності збоку директора школи п. С. Мухина, який не жалів труду у підготовці дітвори.

Свято відкрила голова Відділу п. Галина Білик. Доповідь виголосила куль.-освітня реф. п. Богдана Грицай: „Про важливу ролю матері в домашньому і суспільному житті". Решту програми виповнили учні деклямаціями і хоральним співом під диригентурою учителя Євстахія Ясеньовського. Провід фортепіяновий мала Н. Кравчуківна.

Весела дитяча забава доповнила імпрезу.

Управа Відділу уважала за корисне влаштувати виховний семінар, який відбувся 23-го і 24-го травня. В програму входили реферати:

1) реферат д-р Бережницької: „Виховні труднощі різного віку дітей і розвій їх особистости" відчитала п. Н. Коропецька;

2) Є. Гойдиш: „Роля української матері та вплив заробітньої праці матері";

3) П-ні Лесі Храпливої: „Національне виховання дітей".

Ці реферати виголосили прелеґентки.

По рефератах відбулась оживлена дискусія, але мало було присутніх.

Пресова реф. М. Б.

Президент Занзібару заперечує, наче б Занзібар став комуністичним

Занзібар. — Абейд Амані Каруме, президент малої східньо- африканської держави Занзібар, заперечив, наче б Занзібар став комуністичною країною або йшов до комунізму. Він легковажно зареагував на заввагу журналістів про приявність завзятих комуністів в його уряді, заявивши: „Що значать одна-дві особи, коли я маю владу і маю власні очі і вуха?" Так само він заперечив, наче б той факт, що Совєти дали зброю й інструкторів новій малій занзібарській армії, свідчив про залежність від комуністів. Ця армія — твердив він — є льояльною до влади, а та влада не є комуністичною. Каруме твердить, що коли в січні цього року африканські націоналісти перевели революцію на Занзібарі і прогнали тамошніх арабських володарів, то західні держави вагались з визнанням нового режиму, а комуністи поспішили з допомогою. Тому тепер годі проганяти з Занзібару тих, що відразу виявились „приятелями". Занзібар — заявив Каруме висловив вдоволення з готовости ЗДА побудувати там велику школу.

● **Королева Єлисавета** надала найвищий у Британії орден — Підв'язки — трьом орденоносцям: польовому маршалові Темплерові, лордові Александрові і Вайкавнтові Кобгемові. Традиція вимагає, щоб королева особисто привішувала той орден обдарованому під ліве коліно та водночас вручила йому блакитну стрічку, щоб про урочистих нагодах носити її впоперек грудей, срібну зорю і блакитну оксамитну мантилю.

КПШ ПОВІДОМЛЯЄ:

На засіданні Головної Управи КПШ у Ню Йорку (17 травня) під керівництвом екзекутивного директора КПШ п. Йосипа Лисогора, вирішено або уточнено низку питань, пов'язаних з відкриттям пам'ятника Тарасові Шевченкові у Вашинґтоні 27 червня. Подаємо до відома усталені справи:

Владики Українських Церков

Владики Українських Церков обох віровизнань у ЗДА прийняли запрошення Комітету Пам'ятника Шевченкові взяли участь у відкритті пам'ятника та в заключному ювілейному бенкеті.

Гасла і транспаренти

Комітет Пам'ятника Шевченкові підкреслює, що в колонах демонстрантів ані на самій урочистості відкриття не можуть мати місця інші гасла-кличі й транспаренти, як ті, на котрих написані цитати з творів Т. Шевченка, а також назви громад чи назви стейтів. Розміри й кольори мають бути дотримані так, як повідомлялось раніше.

Представники преси

На площу пам'ятника Т. Шевченкові у Вашинґтонні будуть допущені лише акредитовані при КПШ представники преси, які одержать відповідні виказки та опаски на руку.

Шевченківська нагрудна медаля

Вилита за проєктом скульптора Леоніда Молодожанина пам'ятна Шевченківська медаля, розміру півдоляра, прегарно мистецьки оформлена, вже розсилається до місцевих КПШ, Відділів УККА та громад (ціна 1 дол.). Кожен учасник Шевченківського свята у Вашинґтоні повинен мати на грудях цю медалю, щоб надати більшої вимовности й урочистости святкуванням. Медалю можна буде набути й у Вашинґтоні, у відпоручників КПШ та в двох українських торгових пунктах, організованих „Аркою", поблизу площі з пам'ятником.

Декорація залі Святкового Бенкету

Велетенська заля „Нешенел Гард Арморі", де увечері 27 червня о 8:30 год. відбудеться заключний Ювілейний Бенкет, з участю американських достойників, буде прикрашена двома ґрандіозними портретами: Тараса Шевченка і Юрія Вашинґтона, а також прапорами двох країн. Над цим та іншим мистецьким оформленням залі працює група мистців, на чолі з Л. Молодожанином.

Стелю залі декорує фахова американська фірма. Ще раз нагадуємо, що навіть декілька порожніх місць у залі на 6.500 гостей справлятимуть, напевно, прикре враження на найвищих достойників Українських Церков, достойників американського політичного й культурного життя, на запрошених КПШ представників поневолених націй, на українців — гостей з різних вільних країн світу і на нас самих, як господарів бенкету.

КПШ повідомляє: друкується „Програма Святкувань" у Вашинґтоні.

Комітет Пам'ятника Шевченкові випускає окремою 20-сторінковою брошурою великого формату „Програму святкувань" у Вашинґтоні, з нагоди відкриття пам'ятника Тарасові Шевченкові. Програму зредаґував ред. Володимир Душник, мистецьки оформив видання Томас Шепко. У Програмі подано двома мовами всі відомості, починаючи від формування походу аж до заключного Ювілейного Бенкету в „Арморі"; всі дати, адреси, та різні практичні вказівки. Також подано відомості про всі концерти, Фестиваль Молоді й ін., із вказівкою, яка мистецька група чи які мистці виступатимуть на тій чи іншій імпрезі. Це прегарне видання буде не лише практичним довідником: воно залишиться кожному учасникові Шевченківських урочистостей у Вашинґтоні на довгу й добру згадку. Ціна 1 прим. — 50 центів.

ПОНАД 2,000 УКРАЇНЦІВ З ДІТРОЙТУ

Місцевий КПШ з Дітройту, Мишиґен, повідомляє, що з того міста й найближчої околиці вибираються на Шевченківські святкування до столиці ЗДА понад 2,000 українців. Уже замовлено 12 автобусів, декілька вагонів у потязі; винаймлено також літак.

КОМУНІКАТ КПШ

Краєвий КПШ у Ню Йорку повідомляє, що на його адресу треба до 21-го червня зголосити прізвища всіх делеґатів від Організацій і Установ на заключний Ювілейний Бенкет. Очікується негайних зголошень.

ЧОТИРИ ВАЖЛИВІ ПОВІДОМЛЕННЯ КРАЄВОГО КПШ

1. Краєвий Комітет Пам'ятника Шевченкові у Вашинґтоні застерігає собі всі права, на фільмування, фотографування для репродукцій і розповсюдження кінофільмів, світлин, поштівок тощо з пам'ятника Тарасові Шевченкові у Вашинґтоні.

2. До Краєвого КПШ звертаються у різних справах приватні підприємці, і тому КПШ повідомляє, що, крім поданих нижче, — всі інші імпрези у Вашинґтоні 26, 27 і 28 червня 1964 року — мають приватний характер. Офіційні імпрези з рамени КПШ такі: 26-го червня увечері — Концерт Капелі Бандуристів; 27 червня в суботу по полудні — Фестиваль Молоді, Перший Святковий Концерт, Другий Святковий Концерт і о 8:30 в „Арморі" — заключна програма урочистостей — Великий Ювілейний Бенкет.

3. Через переобтяження поточною працею, Краєвий Комітет Пам'ятника Шевченкові повідомляє, що Жертводавці, які прислали $ 25 і більше, але ще не одержали Грамоти Подяки, одержать її, починаючи від місяця серпня.

4. Усі Місцеві КПШ, Відділи УККА та всі Громади мають надсилати на адресу Централі Краєвого КПШ у Ню Йорку матеріяли і документи, пам'яткові відзнаки, жетони і т. п. — для Архіву КПШ та, сподівано — для Музею Тараса Шевченка.

Пресова Комісія
(Пресбюро КПШ)

Повідомляю, що мій Дорогий ТАТО

ІЛЛЯ РИБЧУК

з Городенки,
помер 11-го червня 1964 року
проживши 82 роки.

Залишив у великому смутку свою жінку — мою маму Вероніку з Березовських Рибчук і Родину.

Д-р БОГДАН РИБЧУК — син
МАРІЙКА — невістка
і одинока внучка ВІРА

Замість квітів на могилу
Дорогого Брата
бл. п. ЮРІЯ КОПИСТЯНСЬКОГО
складаю 15.00 долярів
на Фонд Українських Воєнних Інвалідів.
Брат АНДРОНІК з родиною

Замість квітів на могилу
Незабутнього Друга
бл. п. ЮРІЯ КОПИСТЯНСЬКОГО
складаю 25.00 долярів
на англомовні видання НТШ з нагоди
150-ліття Т. Шевченка.
Василь КИИ з родиною

Українська хроніка

● **Валентина Переславець**, бувши в цьому році у Лондоні, де вона впродовж трьох місяців давала лекції в Королівському Балеті, уділила була інтерв'ю представникові фахового журналу „Денс енд Денсерс" у Лондоні. Воно появилось у квітневому числі, на двох повних сторінках, ілюстроване двома великими світлинами нашої славетної балетниці. Валентина Переславець оповідає у тому інтерв'ю різні моменти з своєї мистецької кар'єри, зокрема в Харкові і Києві, та порівнює фахово різні танечні школи, головно давню російську, англійську й американську. Валентина Переславець є від 1951 р. професоркою танку в „Балет Тіатер Скул" в Ню Йорку.

● **Зиновій Онишкевич** прийнятий, як перший український артист-маляр, до організації американських портретистів, що мають власну — єдину того рода в Ню Йорку — ґалерію при 136 Іст 57 вул., „Портретс, Інк." У тій ґалерії можуть виставляти портрети тільки її члени, що їх зобов'язують теж відповідні ціни-гонорарі. Тепер відбувається там виставка „Американські портрети в часі між Виставками 1939-1964".

● **Федеральний уряд Канади** призначив молодого українського фахівця Зенона Б. Буряника торговельним секретарем-асистентом, з дипломатичним ступнем, у столиці Чіле - Сантіяґо, при канадійському посольстві. Зенон Буряник, уродженець Саскатуну, закінчив у 1959 р. Мишиґенський університет, у 1960 р. спеціялізувався в Мексиканському ун-ті. Володіє українською, англійською і еспанською мовами. Дотепер був на різних державних посадах.

Критикують Лікарське Товариство за становище в справі курення

Ню Йорк. — Американське Товариство для поборювання пістряка, Американське Товариство Фізичного Виховання, Американське Дентистичне Товариство та ряд інших товариств, що дбають про здоров'я людини, влаштували в готелі Балтімор окрему конференцію, на якій гостро критикували Американське Лікарське Товариство за те, що воно досі на зайняло ясного становища в справі шкідливого впливу курення цигарок на здоров'я курців. Між критиками Американського Лікарського Т-ва був і головний лікар ЗДА д-р Лютер Террі та міський нюйоркський комісар здоров'я — Джеймс. Д-р Террі заявив на пресовій конференції, що АЛ-Товариство видало окрему книжечку про курення, але це видання не причинилося до поборювання курення, бо воно зачинає вичисляти шкідливість курення від того, що „можна попектися або й згоріти, коли хтось курить в ліжку" і що можна „куренням підпалити ліс", і аж на кінці пишеться про це, що є „можливе пошкодження найціннішого в житті — здоров'я". В книжечці лікарів пишеться про те, що не всі лікарі гадають, що курення спричиняє пістряка легенів і серцеві недуги. Ця книжечка лікарів не причиняється до поменшення числа курців, твердить головний лікар д-р Террі. Лікарів просили на цю конференцію, але вони на неї не прийшли.

В Японії конферуватимуть голови трьох держав

Токіо.— До столиці Японії прибули вже президенти Філіппін і Індонезії, Діостальдо Масапаґаль і Сукарно, та прем'єр- Маляйзії князь Абдул Рахман, одначе цей останній відмовився засісти за один стіл з Сукарном, поки не прийде до порозуміння в справі відкликання індонезійських партизанів з маляйзійської території в Північному Борнео. Абдул Рахман вимагав спершу, щоб визначити найменше чотири кордонні пункти, через які мають відійти назад оті партизани і щоб на тих пунктах перевірили ту евакуацію сіямські старшини. Сіям погодився на таке посередництво. Сукарно погодився на конференцію з Масапаґалем і Рахманем, але не хотів відкликати своїх військовиків, що їх вислав був проти Маляйзії, — врешті погодився зробити це частинно. Абдул Рахман, щоб не зривати запланованої конференції компромісово погодився на перевірення в одному кордонному пункті в Борнео, що індонезійських партизанів дійсно відкликується. Предметом конференції має бути замирення між названими трьома державами: індонезійський президент Сукарно закинув Маляйзії, що вона є „параваном для британського імперіялізму" та проголосив за ціль своєї політики „знищення Маляйзії". Але стрінувшись з рішучим спротивом з боку Британії і ЗДА — рішив миритися.

● **Пані Нґо Дінг Ню**, вдова по колишньому президентові Південного В'єтнаму, вбитому у минулорічному перевороті, написала листи із скаргою до американського амбасадора Чарльза Волена у Парижі та державного секретаря Діна Раска у Вашинґтоні на погане відношення до неї збоку урядовців амбасади: вона внесла в Парижі порсьбу на видачу їй візи на приїзд до ЗДА, куди запросила її група американок з Ню Йорку і впродовж двох тижнів не давали їй відповіді.